

Оробець К. Н. Некоторые проблемы использования понятий экологического права в уголовно-правовой науке.

Рассмотрены проблемные вопросы заимствования уголовным правом понятий экологического права. Выявлены требования к их закреплению в терминологии уголовного законодательства.

Ключевые слова: понятия, термины, наука уголовного права, категориально-понятийный аппарат науки, заимствование понятий.

Orobets K. M. Some problems of the concepts of environmental law in criminal sciences.

Problem questions of borrowing criminal law concepts of environmental are considered. Requirements to consolidate these concepts in terms of criminal law are determined.

Key words: concepts, terminology, the science of criminal law, categorical and conceptual apparatus of science, borrowing concepts.

Надійшла до редколегії 03.02.2015 р.

Вікторія Володимирівна Базелюк,

канд. юрид. наук, асистентка

Національний юридичний університет

імені Ярослава Мудрого,

м. Харків

УДК 343.59

КРИМІНОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ ВСТАНОВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕЗАКОННЕ ПРОВЕДЕННЯ ПОШУКОВИХ РОБІТ НА ОБ'ЄКТИ АРХЕОЛОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ, ЗНИЩЕННЯ, РУЙНУВАННЯ АБО ПОШКОДЖЕННЯ ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Стаття присвячена дослідженню кримінологічних факторів встановлення кримінальної відповідальності за незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини. Досліджено суспільну небезпечність, відносну поширеність та динаміку вчинення злочинів, передбачених ст. 298 КК України.

Ключові слова: кримінологічні фактори, кримінальна відповідальність, суспільна небезпечність, культурні цінності, об'єкти археологічної та культурної спадщини, незаконні археологічні розкопки.

Проблеми кримінальної відповідальності за посягання на культурні цінності розглядалися в роботах таких учених, як: В. І. Акуленко, Р. В. Асейкін, Є. П. Гайворонський, Т. Г. Каткова, В. В. Кузнецов, Є. І. Кузьменко, Т. В. Курило, В. А. Ломако, П. С. Матишевський, М. О. Міщенко, В. О. Навроцький, Б. М. Одайник, І. Г. Поплавський, О. С. Сотула, О. В. Усенко та ін.

Будь-який закон породжується реальними потребами суспільства в правовій охороні [8, с. 52], але водночас він може адекватно відображати суспільну потребу або недостатньо відповідати їй, досягати чи не досягати поставлених законодавцем цілей [12, с. 76]. Для того, щоб закон працював, був ефективнішим у боротьбі з відповідними суспільно небезпечними діями, ніж інші правові норми, кримінально-правова заборона має бути соціально та кримінологічно зумовленою [13, с. 13; 15, с. 59].

При дослідженні кримінологічних факторів встановлення кримінальної відповідальності за незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини вважаємо за можливе зосередитися на аналізі суспільної небезпечності та відносної поширеності зазначених діянь.

Вивчаючи суспільну небезпечність, деякі науковці виділяють низку питань, що підлягають з'ясуванню: чи існує така небезпечність; у чому саме вона полягає; яким суспільним відносинам заподіюється шкода і яка саме; яка динаміка цієї небезпеки, чому вчора це питання не поставало, а сьогодні стало актуальним; наскільки вона висока, щоб ставити діяння в один ряд із уже внесеними до кодексу і виділяти із групи однорідних діянь, що не підлягають криміналізації? [16, с. 217].

Для визначення суспільної небезпечності незаконного проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини, спробуємо знайти відповіді на зазначені питання. Саме суспільна небезпечність, її ступінь розкривають соціальну сутність злочину як виду правопорушення [10, с. 79].

Суспільна небезпечність діяння визначається насамперед важливістю, значущістю тих суспільних відносин, на які воно посягає (об'єктом), а також тими наслідками (шкодою, збитком), які настають [17, с. 40]. Учиненням діянь, передбачених ст. 298 КК України, в першу чергу заподіюється шкода суспільним відносинам у сфері моральності, основним принципам морального (духовного) життя суспільства. Особливого значення цим відносинам надають положення Конституції України про те, що громадянам гарантується свобода та захист моральних і матеріальних інтересів, а культурна спадщина охороняється законом, держава забезпечує збереження історичних та інших об'єктів, що становлять культурну цінність [7].

Окрім того, внаслідок посягань на культурні цінності шкоди зазнають і відносини власності. Досить часто саме через складну економічну ситуацію деякі верстви населення здійснюють незаконні розкопки на об'єкті археологічної спадщини з метою подальшої реалізації знайдених предметів, знищують, руйнують або пошкоджують об'єкти культурної спадщини заради чорних та кольорових металів, які згодом здають на металобрухт.

Відповідно до ст. 17 Закону України «Про охорону культурної спадщини» від 8 червня 2000 р. пам'ятка, крім пам'ятки археології, може перебувати у державній, комунальній або приватній власності. Усі пам'ятки археології, в тому числі ті, що знаходяться під водою, включаючи пов'язані з ними рухомі предмети, є державною власністю [19]. А Конституція України гарантує непопущність права власності та зазначає, що ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності [7].

Але вартісна оцінка культурних цінностей як майна має враховуватися лише як додаткова умова при кваліфікації відповідних діянь. Це обумовлено тим, що історико-культурним цінностям притаманні особливі духовно-моральні властивості, оцінити які, виходячи виключно з вартісного критерію, досить складно. Окрім того, в юридичній літературі все більше науковців підтримують позицію про те, що при посяганнях на історико-культурні цінності недоцільно керуватися балансовою вартістю об'єкта, оскільки злочином спричиняється непоправна шкода культурній спадщині [27, с. 466].

Про підвищену суспільну небезпечність досліджуваних діянь свідчить і те, що законодавець передбачив незаконне проведення археологічних розвідок, розкопок, інших земляних чи підводних робіт на об'єкті археологічної спадщини як злочин із формальним складом. Вже сам факт посягання на зазначені об'єкти, незалежно від настання наслідків, є кримінально каранним.

Вищевикладене свідчить про достатній рівень соціальної цінності відносин у сфері охорони культурної спадщини. Однак, виступаючи позитивною властивістю, соціальна цінність як явище об'єктивної дійсності підкреслює міру шкідливості посягання, підвищуючи або знижуючи її [2, с. 94], але не є достатнім аргументом для криміналізації діяння. Лише сукупність певних факторів свідчить про доцільність кримінально-правової охорони певних відносин.

Тому для відповіді на наступні питання, що стосуються доцільності встановлення кримінальної відповідальності за незаконне проведення археологічних розвідок, розкопок, інших земляних чи підводних робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини, необхідно виявити відносну поширеність та динаміку вчинення цих діянь. Кримінальне право регулює форму реакції суспільства і держави на такі суспільно небезпечні вчинки індивідів, які, принаймні, є реально можливими, тобто є виявом деяких загальних тенденцій і закономірностей, інакше кажучи – явища невивпадкові. Можлива повторюваність – необхідна властивість діяння, віднесеного законом до числа злочинів [16, с. 218].

За повідомленням департаменту інформаційних технологій МВС України та Генеральної прокуратури України у період дії чинного Кримінального кодексу у 2002 р. порушено 41 кримінальну справу за ознаками злочинів, передбачених ст. 298 КК; у 2003 р. – 42; у 2004 р. – 32; у 2005 р. – 50; у 2006 р. – 30; у 2007 р. – 54; у 2008 р. – 47; у 2009 р. – 33; у 2010 р. – 44; у 2011 р. – 37; у 2012 р. відкрито 25 кримінальних проваджень; у 2013 р. – 64; у 2014 р. – 52¹.

¹ Наведені дані взяті зі щорічних звітів Департаменту інформаційних технологій МВС України та Генеральної прокуратури України.

З вищенаведених даних видно, що стійкої тенденції до зростання злочинності у даній сфері суспільних відносин не простежується. Але робити з цього висновки ще зарано, оскільки статистика не відображає всієї картини пограбування культурної спадщини нашої країни. Наприклад, про це свідчать відомості Харківського науково-методичного центру охорони культурної спадщини. Тільки за 2004 р. у Харківській області були пограбовані кургани в с. Шестакове Вовчанського району, смт. Рогань, с. Докучаєве, с. Спартаси Харківського району, с. Зелений Колодязь Чугуївського району, с. Миколаївка Близнюківського району. Наприкінці літа 2005 р. були викрадені так звані «кам'яні баби», які прикрашали в'їзд до садиби «Наталівка» у с. Володимирське Краснокутського району Харківської області [1, с. 38].

На території АРК на обліку знаходиться 2 037 археологічних пам'яток [5, с. 6]. Однак, наприклад, у 2002 р. в Криму було порушено лише 4 кримінальних справи за ст. 298 КК і тільки одна – за фактом самовільного проведення пошукових робіт на археологічній пам'ятці [24, с. 1]. Немає жодної результативної кримінальної справи, яка б свідчила про корумпованість правоохоронних органів і зв'язок їх окремих представників з організованою злочинністю. Інколи деякі працівники МВС України не лише «кришують» незаконні археологічні розкопки, а й виганяють з місця їх проведення професійних археологів [20].

Латентність досліджуваних злочинів пояснюється ще й недосконалістю чинного українського кримінального законодавства. Ст. 298 КК встановлює відповідальність за незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини. Проте кримінально-правова охорона не поширюється на ті з них, які об'єктивно є археологічними пам'ятками, але не мають такого юридичного статусу, бо про їх існування, приміром, невідомо органам охорони культурної спадщини і вони не включені до Державного реєстру нерухомих пам'яток України [23; 3, с. 173].

Досить часто ми стикаємося з неповним виявленням археологічних об'єктів органами Міністерства культури України. Так, у жовтні 2002 р. тільки на п'ятьох археологічних об'єктах АРК, що були взяті СБУ під оперативний супровід, затримано 12 груп «чорних археологів». Вилучені в них знахідки оцінюються в понад 100 тисяч доларів США. Проте було встановлено, що в діях більшості з правопорушників відсутній склад злочину, тому що та чи інша пам'ятка археології не занесена до Державного реєстру, не має охоронного знаку, незаконні розкопки велися поза зоною, визначеною реєстром, та ін. На жаль, процедура занесення до спеціального Державного реєстру відкритих археологічних пам'ятників сьогодні триває не менше трьох місяців, протягом яких «чорні археологи» поспішають пошкодити об'єкт і привласнити знайдені предмети [22].

Фахівці Міністерства культури й оперативні працівники СБУ стверджують, що обсяг незаконних розкопок на об'єктах археологічної спадщини з кожним роком зростає і набуває рис організованості [26]. Так, за оприлюдненими

даними СБУ лише у 2000 р. виявлено понад шість злочинних груп, що займалися незаконним здобуванням культурних цінностей [9, с. 136]. Навіть членам наукових археологічних експедицій від них надходять пропозиції продавати найбільш цінні знахідки безпосередньо на місці розкопок, тобто до того, як вони потраплять у музеї або інші сховища [25, с. 118; 3, с. 173–174].

Зауважимо також, що далеко не всі відкриті кримінальні провадження за ст. 298 КК доходять до суду та закінчуються обвинувальними вироками. Такий висновок випливає з порівняльної таблиці відкритих кримінальних проваджень (до 20 листопада 2012 р. – порушених кримінальних справ) та кількості засуджених осіб (див. таблицю).

Таблиця

Рік	Кількість відкритих кримінальних проваджень за ст. 298 КК	Кількість осіб, засуджених за ст. 298 КК ¹
2002	41	1
2003	42	10
2004	32	7
2005	50	4
2006	30	10
2007	54	7
2008	47	16
2009	33	6
2010	44	12
2011	37	3
2012	25	5
2013	64	3
2014	52	3

Слід зазначити, що певна кількість злочинів, передбачених ст. 298 КК України, може бути не відображена у звітності судів. Це пояснюється тим, що в разі вчинення декількох злочинів облік ведеться за статтею КК України, санкція якої передбачає більш суворе покарання.

Таким чином, за період з 2002 по 2014 р. зареєстровано 551 злочин за ст. 298 КК. При цьому засуджено було лише 87 осіб. Нам вдалося дослідити 68 вироків у кримінальних провадженнях, відкритих за ст. 298 КК, що становить 78 % від їх загальної кількості.

З наведених у таблиці даних видно, що лише близько 16 % відкритих кримінальних проваджень доходять до суду та закінчуються обвинувальними вироками. Така ситуація пояснюється багатьма чинниками, зокрема,

¹ Наведені дані взяті з інформації, наданої Державною судовою адміністрацією України.

іноді не вдається встановити винних осіб, іноді, як уже зазначалося, виявляється, що в діях правопорушників відсутній склад злочину, оскільки та чи інша пам'ятка не занесена до Державного реєстру, не має охоронного знаку [3, с. 174], а іноді винних осіб у встановленому законом порядку звільняють від кримінальної відповідальності тощо.

Значна увага при визначенні суспільної небезпечності незаконного проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини та вибору виду відповідальності за вчинене діяння приділяється такому основному критерію, як тяжкість наслідків досліджуваного діяння. Деякі вчені тяжкість наслідків розглядають як один з основних критеріїв криміналізації. Як зазначає В. В. Мальцев, при вирішенні питання про криміналізацію діянь порівняльний аспект справедливості виражається, насамперед, у їхніх суспільно небезпечних наслідках – єдиній об'єктивній підставі криміналізації. Якщо заподіювана діянням шкода перевищує витрати криміналізації, а його запобігання (звичайно, дотримуючись вимог щодо гуманізму) не кримінально-правовими засобами не є ефективним, то криміналізація можлива [14, с. 99].

Так звані «розшифрування» тяжкості наслідків злочину, в тому числі злочину, передбаченого ст. 298 КК, є визначення соціальних властивостей наслідків, серед яких на значну увагу заслуговують неможливість їх усунення та тяжкість реальної шкоди [2, с. 52].

Культурні цінності – це не просто цінне майно. По-перше – це частина історії: втрачаючи нашу історичну та культурну спадщину, ми втрачаємо наше минуле. Втрата всього лише однієї пам'ятки історії чи культури може призвести до значних прогалин у дослідженні історії держави [21, с. 17]. Внаслідок колоніальної діяльності деяких держав багато країн втратило таку кількість культурних цінностей, що нині вже неможливо відтворити їх культурну історію. Так, наприклад, під час панування Великобританії в Індії з території останньої була вивезена значна кількість культурних цінностей. У Лондоні навіть був відкритий музей, експонати якого склалися переважно з індійських пам'ятників [11, с. 1]. Але особливу увагу міжнародної спільноти привернуло знищення рухом «Талібан» в Афганістані більше десяти стародавніх статуй Будди. Таліби взагалі заявили про свій твердий намір винищити всі доісламські архітектурно-історичні релігійні зображення на території захопленої країни [4].

По-друге, вказані цінності – це прояв культури, яка покликана виховувати громадянина, формувати в ньому естетичні смаки та патріотичні почуття. Значення культурних цінностей може виходити за рамки однієї держави і, таким чином, розглядатися у світовому масштабі [21, с. 17]. Так, Гаазька конвенція «Про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту» визнає, що шкода, яка спричиняється культурним цінностям кожного народу, є шкодою для культурної спадщини всього людства, оскільки кожний народ робить свій внесок у світову культуру [18].

Розглядаючи наслідки злочину, передбаченого ст. 298 КК, у вигляді знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини, слід

зазначити, що така шкода не може бути повністю усунена. Незважаючи на те, що пошкоджену пам'ятку можна реставрувати, остання частково втрачає свою культурну чи історичну цінність. Це пояснюється тим, що культурні цінності, як правило, створюються попередніми поколіннями і втілюють у собі виключні інтелектуальні і фізичні здібності свого творця як особистості, його індивідуальну майстерність. За допомогою реставрації відтворюється лише схожість зовнішніх форм тієї чи іншої пам'ятки. Окрім того, знищені об'єкти культурної спадщини взагалі не можуть бути відновлені. Навіть якщо така пам'ятка і буде відтворена, вона вже не матиме ніякої історичної цінності для сучасного покоління, бо є лише копією пам'ятки.

Підсумовуючи викладене, приєднаємось до думки, що суспільна небезпечність злочинних посягань на культурні цінності полягає в їх особливій значимості для суспільства, значній поширеності таких посягань, їх зв'язку з іншими злочинами, вчинення їх організованими групами, які мають на меті незаконне заволодіння та подальшу реалізацію культурних цінностей [21, с. 17]. Хоча найбільша суспільна небезпечність досліджуваних посягань полягає у втраті безцінної та невідтворної культурної спадщини, а також у значних моральних та матеріальних збитках для країни.

Список літератури:

1. Бандурка О. М. Особливості розслідування злочинів, які посягають на нерухому культурну спадщину України / О. М. Бандурка, Т. Г. Каткова // Вісник Академії прокуратури України. – 2006. – № 4. – С. 38–43.
2. Борисов В. И. Основные проблемы охраны безопасности производства в уголовном законодательстве Украины : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / В. И. Борисов – Х., 1993. – 399 с.
3. Гайворонський Є. П. Незаконні археологічні розкопки та їх зв'язок з контрабандою культурних цінностей / Є. П. Гайворонський // Проблеми законності : респ. міжвідом. наук. зб. / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2007. – Вип. 88. – С. 171–176.
4. Гулевич Є. Таліби знищують культурну спадщину людства / Є. Гулевич // Поступ. – 2012. – 1-7 бер. (№ 34 (692)).
5. Довідка щодо посилення боротьби зі злочинами, пов'язаними з об'єктами культурної спадщини, у тому числі з незаконними археологічними розкопками, розвідками, іншими земляними роботами та рейдами по територіях заповідників від 19.06.2003 р. № 5/3539. – К. : Департамент ДСБЕЗ МВС України. – 6 с.
6. Енциклопедія уголовного права / изд. проф. В. Б. Малинина. – СПб : ГКА, 2005. – Т. 4 : Состав преступления. – 798 с.
7. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. // Відом. Верх. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
8. Коробеев А. И. Советская уголовно-правовая политика / А. И. Коробеев. – Владивосток : Изд-во ДВГУ, 1987. – 268 с.
9. Костін М. І. Контрабанда. Доказування обставин вчинення злочину на досудовому слідстві / М. І. Костін. – К. : ДІА, 2003. – 185 с.
10. Кримінальне право України. Загальна частина : підруч. : у 2 т. / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, Л. М. Кривоченко, В. А. Ломако [та ін.] ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 4-те вид., перероб. і допов. – Х. : Право, 2010. – 456 с.
11. Кроллау Н. Е. Формирование коллекций материальных памятников индийской культуры в музеях Великобритании : автореф. дис. ... канд. культурологии : 12.00.03 / Н. Е. Кроллау ; Санкт-Петербургский гос. ун-т культуры и искусств. – СПб, 2009. – 20 с.

12. Кузнецов В. В. Злочини проти громадського порядку та моральності : практичний посібник / В. В. Кузнецов. – К. : Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2007. – 160 с.
13. Курс уголовного права. Общая часть : учеб. для вузов / под ред. Н. Ф. Кузнецовой, И. М. Тяжковой. – М. : ЗЕРЦАЛО, 1999. – Т. 1: Учение о преступлении. – 592 с.
14. Мальцев В. В. Принципы уголовного законодательства и общественно опасное поведение / В. В. Мальцев // Государство и право. – 1997. – № 2. – С. 97–101.
15. Орлеан А. М. Соціальна обумовленість криміналізації та кримінально-правова характеристика торгівлі людьми : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / А. М. Орлеан ; Нац. ун-т внутр. справ МВС України. – Х., 2003. – 226 с.
16. Основания уголовно-правового запрета (криминализация и декриминализация). – М. : Наука, 1982. – 302 с.
17. Пинаев А. А. Курс лекций по Общей части уголовного права / А. А. Пинаев. – Х. : Юрид. Харьков, 2001. – Книга первая : О преступлении. – 289 с.
18. Про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту: Конвенція від 14 травня 1954 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_157.
19. Про охорону культурної спадщини : Закон України від 8 червня 2000 р. № 1805-III // Відом. Верх. Ради України. – 2000. – № 39. – Ст. 333.
20. Рингис А. Монополизм хуже грабежа / А. Рингис // Киевские ведомости. – 2006. – 21 март. (№ 59).
21. Сабитов Т. Р. Охрана культурных ценностей: уголовно-правовые и криминологические аспекты : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Т. Р. Сабитов. – Челябинск, 2002. – 196 с.
22. Сафонова Л. Изъятая контрабанда: все по закону / Л. Сафонова // Еженедельник 2000. – 2003. – 28 март. (№ 13 (165)).
23. Рингис А. Монополизм хуже грабежа / А. Рингис // Киевские ведомости. – 2006. – 21 март. (№ 59).
24. Справка о состоянии работы по предупреждению незаконного вывоза культурных ценностей за пределы государства и пресечения несанкционированных раскопок на территории АР Крым. – Симферополь : УУР ГУМВД Украины в АРК, 2003. – 2 с.
25. Флеров С. В. Найдено на аукционе «CHRISTIE». Роль эксперта в торговле древностями / С. В. Флеров // Рос. археология. – 2004. – № 2. – С. 115–122.
26. Шапочка Я. Проверив стихийный антикварный рынок в Киеве, представители спецслужб изъяли у торговцев 195 предметов, собранных «черными» археологами в древних могилах южных областей Украины / Я. Шапочка // Факты. – 2004. – 6 мая.
27. Шилин Д. В. Система норм о преступлениях против культурного наследия: действующий подход и перспективы регламентации / Д. В. Шилин // Кримінальний кодекс України: 10 років очікувань : тези доп. та повід. учасників Міжнар. симпозіуму, Львів, 23-24 вересня 2001 р. / Львівський держ. ун-т внутр. справ. – Львів, 2011. – С. 465–468.

Базелюк В. В. Криминологические факторы установления уголовной ответственности за незаконное проведение поисковых работ на объекте археологического наследия, уничтожение, разрушение или повреждение объектов культурного наследия.

Статья посвящена исследованию криминологических факторов установления уголовной ответственности за незаконное проведение поисковых работ на объекте археологического наследия, уничтожение, разрушение или повреждение объектов культурного наследия. Исследовано общественную опасность, относительную распространенность и динамику преступлений, предусмотренных ст. 298 УК Украины.

Ключевые слова: криминологические факторы, уголовная ответственность, общественная опасность, культурные ценности, объекты археологического и культурного наследия, незаконные археологические раскопки.

Bazelyuk V. V. Criminological factors establishing of criminal liability for the illegal searching works on the object of archaeological inheritance, destruction or damage of cultural inheritance.

This article is devoted the investigation of criminological factors establishing of criminal liability for the illegal searching works on the object of archaeological inheritance, destruction or damage of cultural inheritance. Researched social danger, the relative prevalence and dynamics of committing the offenses under Art. 298 of the Criminal Code of Ukraine.

Key words: criminological factors, criminal liability, social danger, cultural values, objects of the archaeological and cultural inheritance, illegal archaeological excavations.

Надійшла до редколегії 18.01.2015 р.

Едуард Миколайович Кісілюк,
канд. юрид. наук, доцент
Національна академія
внутрішніх справ,
м. Київ

Галина Миколаївна Грищук,
аспірантка
Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк

УДК 343.213.3

ПРАВОВА ПРИРОДА ВИДАЧІ ОСОБИ, ЯКА ВЧИНИЛА КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ

У статті здійснено аналіз правової природи інституту видачі особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, у міжнародному та національному законодавстві. Визначено поняття «видача особи, яка вчинила кримінальне правопорушення», на нормативному та правозастосовному рівні.

Ключові слова: екстрадиція, видача особи, правова природа, правове забезпечення, нормативний рівень, правозастосовний рівень, кримінальне правопорушення.